

AARHUS TEATER
JYDSK SKOLESCENE

1962-63

FRA »SPAREKASSEN«

*Den hjemvendte plejesøn Nikolaj møder sin barndoms veninde og
legekammerat Antonie. Her fremstillet af Lars Lunøe og Tonny
Spangsbo.*

HENRIK HERTZ

Et spejl af virkeligheden

I sit skuespil beskriver forfatteren personer og hændelser, som tilsyneladende er opstået som billeder i hans fantasi, men som, når man studerer dem nærmere, viser sig at have virkelige forbilleder, ja, måske ligefrem træk for træk kan føres tilbage til hans egen livshistorie. Således skjuler der sig bag den opfundne historie i »Sparekassen« virkelige tildragelser, som ikke er mindre spændende end de, der udspilles på scenen. Det vil føre for vidt her at komme ind paa dem alle, men enkelte vil jeg fremdrage, fordi de fortæller noget om tiden og om »Sparekassen«s forfatter.

I 1814 døde Henrik Hertz's moder, og den da sekstenårige dreng og hans søskende stod herved ganske alene i verden. De prøvede i et par år at klare sig igennem i en fælles husholdning, men da den ældre broder Sylvest i 1817 fik en stilling i Jylland, opløstes barndomshjemmet, og Hertz, der nu var student, måtte prøve at hutle sig igennem inde i den store by. I denne nødens stund åbnede et gæstfrit hjem sine døre for den forældreløse. Det var den rige grosserer og skibsreder Nathanson, gift med en kusine til Hertz's moder, der tog sig af den fattige student. I dette højt kultiverede og fornemme hjem færdedes Henrik Hertz næsten som en plejesøn, spiste og opholdt sig der så ofte, han havde fri, deltog i familiens fester, modtog pengeunderstøttelse til sine studier, – det var som hans andet hjem. Han forelskede sig i den ene af døtrene, ikke den kønneste, men den klogeste – Hanne hed hun; han læste højt for hende og skrev digte, som han gemte i sin skrivebordsskuffe. Hans kærlighed måtte være en hemmelighed, for det var aldeles utænkeligt, at den generte, slet klædte

SPAREKASSEN

eller

NÅR ENDEN ER GOD – ER ALTING GODT

Lystspil i tre akter af

HENRIK HERTZ

Isenesættelse: *Gyrd Løfqvist*

Personerne:

Skaarup, købmand	<i>Børge Hilbert</i>
Madam Skaarup, hans kone	<i>Marie Brink</i>
Jansine } deres døtre	{ <i>Jane Jeppesen</i>
Antonie }	{ <i>Tonny Spangsbo</i>
August, hans søstersøn	<i>Fritz Brun</i>
Adolf, fuldmægtig i admiralitetet	<i>Jørgen Fønss</i>
Madam Rust, kollektice ved klasse-	
lotteriet	<i>Mime Fønss</i>
Nicolai Reiersen	<i>Lars Lunøe</i>
Jacob, bådsmænd	<i>Paul Smyrner</i>
1. herre	<i>Poul Gulstad</i>
2. herre	<i>Erling Dalsborg</i>
3. herre	<i>Gyrd Løfqvist</i>
4. herre	<i>Gustaf Bentsen</i>
1. dame	<i>Ruth Brejnholm</i>
2. dame	<i>Birthe Mariat</i>
Stuepige	<i>Eva Lemnitz</i>
En karl	<i>Mads-Peter Neumann</i>

Handlingen udspilles i Skaarups hus i København

Dekorationer: *Jens-Anker Olsen*

Kostumer: Aarhus Teaters skræddersal v. *Maria Deleuran*

Belysning: *Carl E. Andreassen* – Sceneteknik: *Aage Rishøj*

Frisør: *Caroline Nielsen* – Souffløse: *Ingeborg Jensen*

Pause mellem 1. og 2. akt

Spilletid ca. 2¼ time

student turde løfte sine øjne til den feterede og rigt vante unge frøken. I seks år bar han på sin hemmelighed, så fik han en dag at vide, at hun var blevet forlovet med en anden. Han glemte hende aldrig; i et af de første udkast til den komedie, I om et øjeblik skal se, hedder de to unge i »Sparekassen« ikke Antonie og Nikolaj, men Hanne og Henrik.

Medens Hertz opholdt sig i det nathansonske hjem, skete en anden begivenhed, hvorved den unge student mistede den beskedne økonomiske støtte, han hidtil havde modtaget. Måske husker I fra danmarkshistorien, at begyndelsen af det forrige århundrede var en svær tid for Danmark. Den ulyksalige krig med englænderne havde slået hul i statskassen, landet gik bankerot. Småfolk led nød, handelen visnede hen, og købmændene gik nedenom og hjem. Således gik det også Nathansons forretning, og den rige mand, der i sine velmagtsdage havde hjulpet så mange, måtte nu selv spinke og spare for at klare sig igennem. Denne ulykke var nok Hertz's første motiv til »Sparekassen«; der er lighed mellem Nathansons og købmand Skaarups skæbne: Det er begges orm at traktere, men ellers er der ikke mange fællestræk mellem komediens småborgerlige husfader og Hertz's uegennyttige, hjælpsomme velynder.

I »Sparekassen« har Hertz holdt et spejl op for sin ungdoms virkelighed, men oplevelserne har mistet de bitre træk og er blevet kønnere og dyrebarere med årene. I Antonie ser han sin ungdomskærlighed, nu er den blot ikke mere ulykkelig og ugengældt, men lykkelig og gensidig, og ud af sin egen kejtede og generte tilbøderrolle har han gjort en rask og frejdig sømand, der sejrende griber sin lykke. I den muntre komedie er fortidens skygger blevet til lys og latter, Hertz har kæmpet sig fri af dem, og måske derfor givet komedien den forsonende undertitel: »Når enden er god, er alting godt«.